

משנה ראשונה במקומה עומדת

הרב צבי וינמן

בגליון ג' של **אקדמות** (אב-אלול תשנ"ז) פורסם מאמרו של חגי בן ארצי "הישן יתחדש והחדש יתקדש" - המתייחס לשלושת מאמרי הרב א"י קוק שפורסמו בירחון הפלס בשנים תרס"א-תרס"ד.

הכותב מעלה פעמיים את השאלה מדוע לא פורסמו מאמרים אלו בקבצים של תורת הרב שהודפסו בארץ ישראל. בשורות הבאות אנסה לתרום לפתרון השאלה.

1. עמ' 11, הערה 10 :

עיינ במאמרי הראיה, ב', ירושלים תשמ"ד, בהערה המופיעה בהקדמה לספר: "רבנו זצ"ל (הכוונה לר' צבי יהודה קוק, בנו של הרב קוק) דחה את הצעתנו להכליל בספר את המאמרים הארוכים שנתפרסמו בהפלס. בהערה זו אין הסבר להתנגדותו של ר' צבי יהודה. בישיבת "מרכז הרב" מקובל להתייחס למאמרים אלה כאל "תורת חוץ לארץ" של הרב.

2. עמ' 15, הערה 16 :

...אולי בנקודה זו נמצא חלק מההסבר לסירובו של הרב צבי יהודה קוק להכליל את מאמרי הפלס בקובץ מאמרי הראיה...

אף אני בספרי **יהדות התורה והמדינה - דע מה שתשיב**, התייחסתי לנושא העלמת דבר קיומם של שלושת המאמרים. אולם טענתי מתייחסת לשנים קודמות. באופן מעשי בשנת תשמ"ח הוגשו המאמרים לדפוס ע"י הרב משה צוריאלי בהסכמת הרב אברהם שפירא הרב הראשי וראש ישיבת מרכז הרב. למעשה המאמרים פורסמו

על ידו בלקט מאמרים שנקרא "אוצרות הראיה" ללא ציון מועד ההדפסה. בספרי הבאתי ציטטות לדוגמא ממאמרו הרב א"י קוק, כיצד התייחס הוא לציונות. א. באפיקים בנגב הפלס תרס"ג - תרס"ד כנגד הציונים: שכורי הלאומיות הדמיונית החקירה **חקי קופי של העמים...** ובהמשך עמוד 73 - "לאומיות כזאת בישראל שמצד עצמה יכולה היא להיות גם כפרנית וערומה מכל דת ותורת חיים תוכל להצמיח פירות כאלה שלא נוכל לשמוח ולהתפאר בהם."

ב. "... הגזירה הקונגראסית "שהדת אין לה דבר עם הציונות" הקשה יותר מגזירותיהם של פרעה ושל המן... פורשת את כנפי המות השחורות והאיומות שלה על הרגש הלאומי..."

בהמשך כתבתי: "נכון אמנם שאחרי בואו לארץ אפשר למצוא בכתביו דברים שלא תואמים את רוח הכתוב בשלשת המאמרים וע"כ כבר התבטא האדמו"ר מגור בעל האמרי אמת כלפי הרב א"י קוק: "אהבתו לציון עוברת כל גבול ואומר על טמא טהור... ומזה באו הדברים הזרים שבחיבוריו והרבה התוכחתי עמו כי אם כוונתו רצויה אבל מעשיו וכו'... ונתן לי כתוב וחתום בחתימת ידו לאמר שהגם שכוונתו היתה לשם שמים עכ"ז כאשר שמע שיש חלול ה' ומעוט כבוד שמים ע"י הלשונות שבספריו **הוא מבטל לשונות ודברים הללו**" (מכתבו מז' אייר תרפ"א). לאור הדברים הללו יש לראות את הדברים שנכתבו ומשנה ראשונה המותקפת ע"י בנו כמובא להלן, במקומה עומדת.

ההולכים כביכול בדרכיו של הרב א"י קוק העלימו במשך שנים את המאמרים שכתב בהפלס כגון "אפיקים בנגב" ואפילו ביבליוגרפיות הם לא הופיעו. (למשל צבי ירון בספרו **משנתו של הרב קוק** ציין רק את המאמר "תעודת ישראל ולאומיות"). לאחר שפרסמתי הדברים ברבים, הם צוטטו גם בעיתון "עמודים" אלול תשל"ה במאמרו של מיכאל צבי נהוראי, והעלו את חרון אפו של הרב צבי יהודה קוק. תגובתו לא היתה הסבר לדברים ונסיון להתאימם עם מה שפורסם ברבים כעמדתו של אביו, אלא טענה שהכתבים ב"הפלס" מזוייפים. ברור שמי שטוען שהדברים שפורסמו בשם הרב קוק לפני עלותו לארץ הם מזוייפים ולא מנסה לישב את הסתירה, קובע בהכרח שהם סותרים את דבריו שנאמרו אחר כך, ושאינן כל דרך ליישב בין שתי הקביעות. וכך הוא פרסם בבטאון "עמודים":

הדברים שם ע"פ קטעים של "אפיקים בנגב", שנדפס בירחון "הפלס" שהיה למלחמה בציונות ולביזוי גדולי גאוני ישראל, ואשר יש שהוסיפו עליו, על "ירחון רבני" את האות ס' לפני "ירחון". והצטערו על שנדפסו הדברים שם בתמיהה: "מה לכהן בבית קברות?" ו"חבל שמרגליותיו מתגלגלת בגל ש"א (של אשפה) המכונה פלס", ולא ברור אם ידו

של העורך הזה, (אשר יש מהם שקראו לו "עוכר"), לא שלטה ופגעה בהם בדברים ההם. לעומת כל זה מופיעה לפנינו ידו החזקה והברורה של בעל השמועה, במשנתו האחרונה באוירה דישראל, בדברי קדשו בספר האורות ("לביורוי דברים יסודיים בתמימותם", עמודים, 360, תשל"ו, עמ' 40).

קצת מוזר לטעון על סילופים וזיופים כשהדברים פורסמו בחיי אביו הרב א"ה קוק **כשלושים שנה לפני פטירתו** והוא, לא רק שלא מיחה אלא עוד המשיך בקשריו עם העיתון ועורכו. ועוד יותר תמוה מדוע מפטירתו עד תגובת בנו עברו **כ-40 שנה** והתגובה באה רק לאחר פרסום הדברים ברבים. האם כך מגיבים על זיוף שפורסם בירחון מפורסם שהיה בזמנו נפוץ ביותר והנמצא בכל ספריה המכבדת את עצמה?" למקרא התקפתו הקשה של הרב צ"י קוק על עורך הפלס, יש לזכור שדוקא סבו, האדר"ת, היה זה שיעץ לאביו הרב א"י קוק, לפרסם את דברי תורתו בהפלס (זאת כעדות הרב פישמן-מימון באזכרה). אגב, האדר"ת היה דודו של הרב א"ע רבינוביץ עורך הפלס.

זהותו והשקפות עולמו של העורך הרב א"ע רבינוביץ בכל הקשור לציונות היו ידועים היטב בציבור הרבנים, מכאן שהחותן והחתן הזדהו עם דרכו לפחות במועד הפרסומים.